

Teoretické a pragmatické východiská

PhDr. Hrdináková L'udmila, PhD

PISA: Programme for International Student Assessment

- **Organizátor** = Organizácia pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj – **OECD**
- funkčná gramotnosť (15-ročných) – čitateľská, matematická a prírodovedná G. (každé **3 roky**)
- **72 krajín v PISA 2015**
- SR sa prvýkrát zapojila **v roku 2003**
- Databázu škôl pre štúdiu PISA poskytlo CVTI: ZŠ, špeciálne ZŠ, SOŠ, G8, G4
- **2015** = čitateľská, matematická, prírodovedná, finančná gramotnosť
- **Nástroje** = **kognitívne testy, žiacky a školský dotazník**

Výsledky

- v testovaných oblastiach (PG, ČG) = štatisticky významný pokles výkonu žiakov
- dlhodobo najväčšie rozdiely medzi výkonom **chlapcov a dievčat** (SR => **dievčatá o 36 bodov vyššie skóre ako chlapci**)
- **Riziková skupina (RS)**
- **výrazný podiel žiakov v RS: ČG – 32,1 % žiakov** (signifikantný nárast oproti cyklu 2009)
- **viac ako 2/3 žiakov nematuritných odborov SOŠ** (v rámci všetkých oblastí)
- podiel žiakov v RS je **vo všetkých sledovaných oblastiach štatisticky významne vyšší ako v priemere**

Výsledky

TOP úroveň

- podiel žiakov v top úrovni sa štatisticky **významne znížil**
- znižovanie percentuálneho podielu **u všetkých typov škôl**
- vo všetkých oblastiach sa nachádza v najvyšších úrovniach **menej sl-žiakov ako v priemere krajín OECD**

Vplyvy

- relatívne **vysoká miera vplyvu socioekonomického zázemia** na výkon žiaka (ESCS index)
- vplyv socioekonomického zázemia na výkon sl-žiakov je stále **výraznejší ako v priemere krajín OECD**
- v porovnaní s rokom 2006 sa **index vonkajšej motivácie sl-žiakov zvýšil**
- avšak **nepotvrdil sa jeho vplyv na výsledky** našich žiakov (v teste prírodovednej gramotnosti a ČG)
- v porovnaní s rokom 2006 sa **index vnútornej motivácie našich žiakov znížil**

Výsledky

- žiaci SR v rámci všetkých participujúcich krajín **zaznamenali najvýraznejší pokles indexu sebaistoty**
- priemerná spokojnosť slovenských žiakov s vlastným životom dosiahla úroveň 7,5 bodu, čo je nad priemerom krajín OECD

Rodinné prostredie

významný pozitívny vzťah s výkonom žiakov majú:

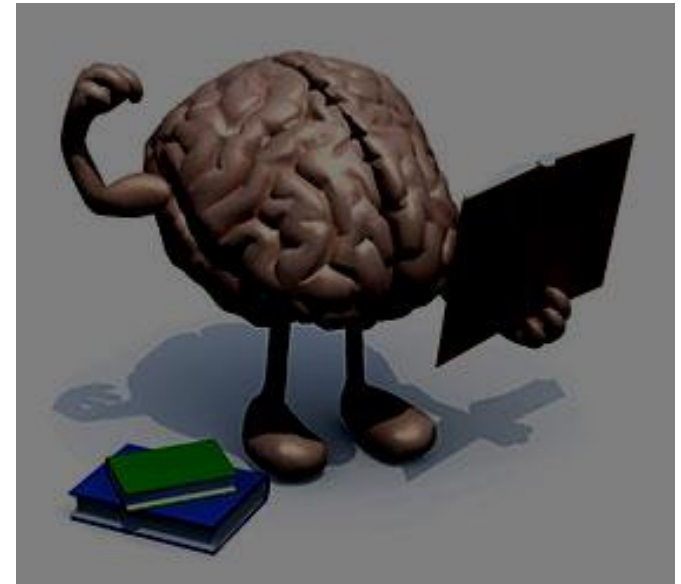
- **socioekonomická úroveň ich rodiny**
- **vzdelanie rodičov**
- **očakávania rodičov**
- **počet kníh v domácnosti**
- **predškolské stimulujúce aktivity**
- **navštevovanie predškolského zariadenia**

Literatúra:

- Miklovičová, J., Galádová, A., Valovič, J. a K. Gondžúrová, 2016. *Národná správa PISA 2015* [online]. Bratislava: NÚCEM [cit. 2017-11-6]. Dostupné na: http://www.nucem.sk/documents//27//NS_PISA_2015.pdf

Význam čítania

- jazyk a slovná zásoba
  - stratégie myslenia
  - abstraktné myslenie
  - analytické myslenie
  - vizualizácia textu – tvorba montážnych predstáv
  - emocionálna gramotnosť
  - pozornosť
  - lineárne súvislé myslenie,
  - naratívne
- myslenie = myslenie v súvislostiach

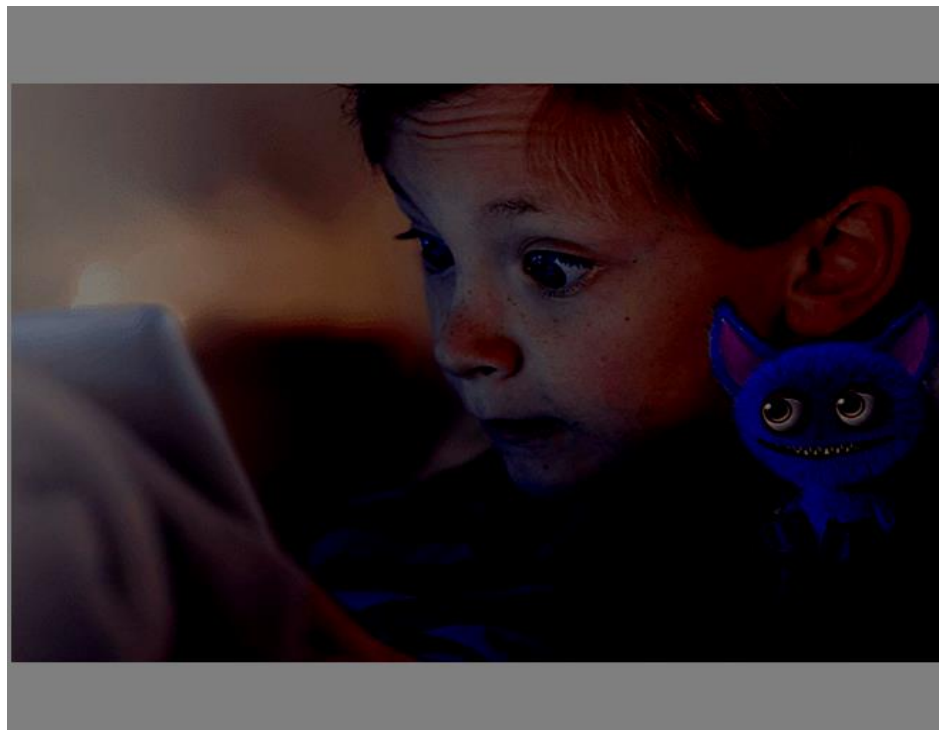
Konkurent = médiá

- moderné technológie a médiá
- nové možnosti zábavy,
- získavanie informácií,
- absorbcia obsahov
- výrazná dávka atraktivity:
- dôležitý znak prestíže
- fragmentarizácia myslenia
- pasívne myslenie
- majú podporu v reklame a kultúre
- sú k dispozícii od narodenia = kontraproduktívne formujú mozog
- ľahšia recepcia

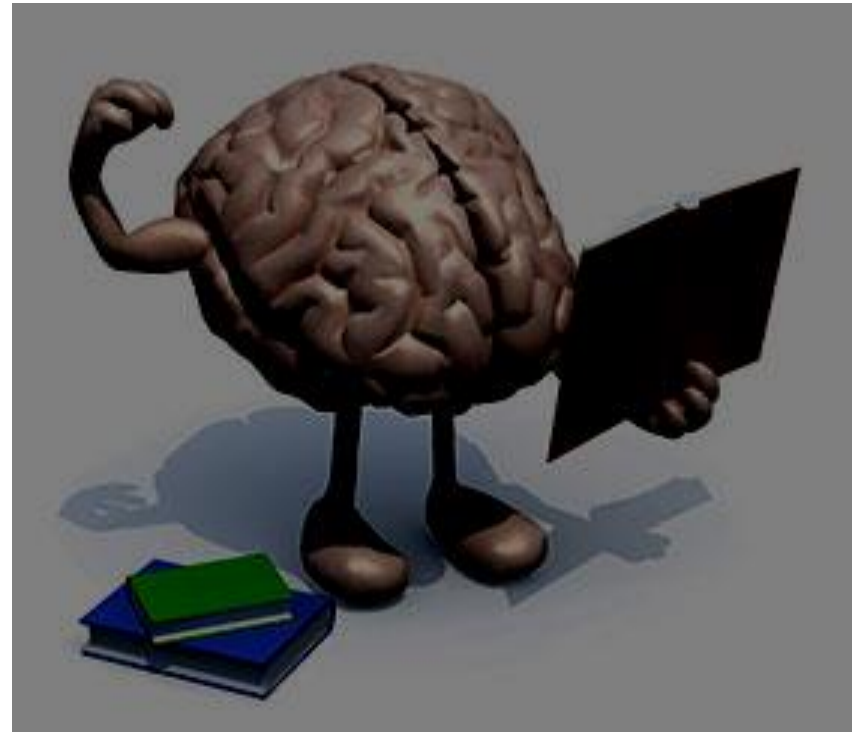
Konkurent = médiá

- technofília
- obrazovková pažravosť
- „vizuálny obrat“ – deti sú konzumentmi čohokoľvek audiovizuálneho
- kríza čítania:
- bibliofóbia (Mark Bauerlein)
- nový jav – a-gramotnosť (Sloboda v čítaní alebo boj za hlúposť?)

Prístupy k čítaniu

- Synchronná psychologická perspektíva
- Synchronná sociálna perspektíva
- Diachronická perspektíva

Socializácia čítania

Makroúroveň:

- spoločenský systém, kultúrne a spoločenské normy, vzdelávací systém, spoločenská potreba, zakotvenie čítania v normatívnych a legislatívnych materiáloch, medializácia

Mezouroveň:

- rovesnicke skupiny
- škola = formálna socializačná inšancia (vzdelávací systém)
- rodina = neformálna socializačná inšancia

Mikroúroveň:

- čitateľove dispozície, schopnosti, zručnosti, návyky, postoje a čitateľské motivácie
- čitateľove skúsenosti, čitateľské správanie

Developing Cultures of Literacy

- Developing Cultures of Literacy (2007 IFLA správa medzinárodného výskumu)
- spolupráca 3 inštitúcií: IFLA, IRA (Medzinárodná asociácia čítania) a CAL (Centrum Aplikovanej Lingvistiky)

9 faktorov vplyvu na rozvoj knižnej kultúry a gramotnosti (IFLA)

- prístup k materiálom
- potreba ľudí vlastniť knihy
- alternatívne organizácie, ktoré dodávajú/sprostredkujú knihy rodinám, pre ktoré sú nad ich pomery
- národná politika čítania
- materiály na presadzovanie/podporu detskej literatúry a literatúry pre dospelých
- tréningové materiály pre vyučovanie literatúry a čítania, čitateľskú výchovu
- spolupráca medzi rozličnými agentúrami, programami, a čitateľskými projektmi
- dôležitosť tlačenej literatúry v súčasnej spoločnosti
- propagovanie kultúrnej gramotnosti vládou (Developing

Výhody implementovania národnej čitateľskej politiky vládou

- politika môže viesť k financovaniu (napr. pre knižnice, programy, materiály a tréningy)
- zainteresovanie (vzdelávanie) špecialistov pre oblasť ČG
- zvyšovanie významu a statusu ČG v rámci národa
- rozdelenie kompetencií za politiku/program podpory Č.
- národná politika môže združovať viacerých partnerov v rozširovaní a podporovaní gramotnosti, písania a čítania
- asistuje vo vyrovnávaní rozdielov a nerovností v rámci spoločnosti (napr. vidieckeho a mestského obyvateľstva; dominantnej kultúry a menšinových skupín; bohatých a chudobných) (Developing, 2007)

Vládna podpora kultúry gramotnosti

- podpora môže viesť k poskytovaniu zdrojov
- zastrešenie ekonomického a sociálno-kultúrneho rozvoja
- zabezpečenie rovnakej poskytovanej úrovne kultúry gramotnosti pre všetkých obyvateľov
- podpora lokálnych jazykov a kultúry (Developing, 2007).